wiimse armulaual käimise suurt silmapilku. Riisti ettelües ütles Keiser: »Mina palwetan Jumala poole, et Ta mind saaks üleswõima oma isa kaisu.« — Sügawas haleduses, aga ka täieliku rahuga ligendas Keiser püha Sakramendile ja hariliku, kena kõlksuwa ja kindla ealega rääkis Ta enne Sakramendi andmist loetud usutunnistust Õnnistegijale ja Lunastajale ja temast eneselt seatud armulaua Sakramendile, — selle usu, mis Tema ika wankumata omas hinges oli hoidnud.

Jumalale andes mis Jumala on, pööras Keiser nüüd mõneks silmarilguks oma ilmliku riigitallitustele: Tema käskis Moskau, Warsaui ja Kiewi linna Teelegrahwi läbi kuulutada: »Keiser on suremisel,« otsekui ei räägiks Ta enam oma nimel, ja lisas weel peale: »jätab jumalaga Moskust.« Ka oma matmise päraft tegi Ta mõnda seadusi. Haua kõrwa käskis Ta weike Jumala-ema-pildi ülesseada, mis Temale Keiserina Katharina, Suur, püha ristmise juures oli annud; Ise nimetas Tema talwepalee alumise korra peal saali, kuhu surnukirst Tema kaduwa põrmuga rahwa nähtawale pidi pandama, nimetas Endale haua kohta Peeter Pauli kathedralis *). Tema käskis oma matmist kõige wähem wõimaliku kuluga korrale seada, ilma uh'et surnukirstu-alusjärge (Katafalk), ilma leinasaali ja kiriku

*) Peeter Pauli kathedral on üks kena kirik Peterburis, kus Kentrilgiwallitsejate kaduw põrm puhkamas.

rikast seestpidist wäljaehitamist, ja pidi kõik üleliigne maha jääma, mis riigiwarandusele ja rahwale kulu teeks *). — Selle peale alustas sureja halelik jumalaga jätmine Tema suguwõsast. Kõik Peterburis olewad Keisrimaja liikmed olid nüüd Tema woodi ümber koos, ise need wäätid pisukesed, Tema lapselapsed. Wiimist korda tahtis Tema neid kõiki, ka neid kes kaugel olid, õnnistada. Kedagi ei saanud Temast unustatud, — igaühele ütles Ta ühe neist sõnadest, mis südamesse juurt leikawad. Tulewalle järeltulijalle, auujärje pärijalle ütles Tema: »Teeni Wenemaad.« Noorem Suurwürst Aleksei Aleksandrowits toodi iljemine kui teised, ehmatusest kehwatanud; — aga ka teda waigistas pea isaliku armukaisutamistega Se, kes neis kõrgematel, pühalikudel silmapilkudel neile kõigile kõik oli. Iga eluigale katsus Ta ennast otsekui kohaliseks teha, nabjätas ise Suurwürstina Maria Nikolajewna lastega, neid nende libistuse nimedega kutsudes, — kinnitas aga ka neile, et nemad Wenemaad pidid teenima. Kui Suurwürstina Heelena Pawlowna sisse astus, ütles Ta Temale wana moondamata lahke ealega, kui oleks wõeruselle tulik, kui muidogi: »Ma tänan« ja lisas siis, wõib-olla ehk Suurwürstina kadund abikaasa meeletuletates, peale: »Nüüd »on ka minu tund tulnud. Wiige minu südameli-

*) Selleasama asja päraft oli Keiser ka omas wiimses seaduses soowinud, et leinamise aega tema surma päraft mitte wäga pikale ei peaks seatama.